

Před lety se mi poprvé poštěstilo navštívit muzeum při Klášteře Vtělení vně ávilských hradeb, tedy kláštera, do kterého vstoupila svatá Terezie původně (srov. Ž 4, 1). Kromě jiného jsem zde narazil na kresbu *Ukřižovaného Krista*, jejímž autorem je svatý Jan od Kříže. Jde o nepatrné dílko, zasazené do zdobeného relikviáře, který se nachází v rozlehlé místnosti plné sakrálních předmětů.

Přesto bylo mé setkání s touto Janovou kresbou nezapomenutelné. Ano, musím napsat „setkání“, neboť od první chvíle, kdy jsem ji spatřil, jsem zřetelně vnímal, že pohled na ni je *živým kontaktem* s Kristem v tajemství Vykoupení. Jakoby *toužil vstoupit* do života toho, kdo si jej prohlíží.

1. Základní údaje o kresbě

Kresba *Ukřižovaný Kristus* (jak bývá nejčastěji označována) je opravdu nepatrná – měří pouhých 57 × 47 mm – a je jen zlehka načrtnuta černým inkoustem. Po stránce uměleckého vyjádření je ale zcela výjimečná. Salvador Ros ji popisuje takto: „Jedná se skutečně o jedinečnou a geniální kresbu, která zobrazuje Krista, umírajícího na kříži, ve chvíli, kdy odevzdává svého ducha. Zde má svůj původ zjevná patetičnost, onen zarážející dojem z vykloubených údů, z rukou natržených ranami hřebů a váhou nehybného těla, které visí vpřed, jako by se chtělo nACHÝLIT. Hlava svěšená na hrud', což působí, že tvář je sotva viditelná. Bederní rouška je silně stažená, a nohy jsou zkroucené pod váhou těla, které již nemohou udržet. A to vše viděno ze strany, z nadhledu, ze šikmé kónické perspektivy, z bodu pohledu, který je situován v pravém horním rohu. Pávě to je na kresbě bezesporu nejnápadnější a nejoriginálnější, neboť tato šikmá perspektiva, tento bod pohledu nutí autora překročit pravidla estetiky a darovat z nadhledu představenému obrazu nové proporce (od chodidla až po dlaň levé ruky naměříme pouhých 20mm, zatímco u pravé je to 60 mm), takže výsledkem je jedinečný, opravdu neobvyklý výjev.“

Velmi zajímavé je rovněž zjištění, k němuž došlo při restaurování dílka v roce 1968: kresba není realizována na jediném kusu papíru, nýbrž na dvou – na horní, větší části je nakreslen kříž a tělo Ukřižovaného až po bederní roušku, na dolní pak nohy a dolní část kříže. Osobně považuji za plauzibilní, že jde o zásah samotného světce: z původní kresby mohl prostě odtrhnout její dolní část (jejíž původní provedení ho neuspokojovalo?) a nahradit ji jinou. O tom ovšem lze, samozřejmě, pouze spekulovat.

Rovněž okolnosti vzniku kresby jsou nejasné. K dispozici máme několik svědectví, ale, bohužel, velmi vágních. Otec Jan od sv. Josefa, karmelitán původní observance, dosvědčil, že světec daroval kresbu jeho penitentce, sestře Anně Marii od Ježíše, která mu ji načas svěřila, ale následně si ji vyžádala zpět. Otec Alfons od Matky Boží, světcův důvěrník, se ve svém životopise Jana od Kříže pokouší rekonstruovat, jak vznikla. Z jeho líčení je však zřejmé, že o tom nemá přesné údaje. Hypotetický charakter má rovněž svědectví dalšího světcova životopisce, otce Jeronýma od sv. Josefa, který píše: „Aby jej [= ukřižovaného Krista] takto

viděl, je snadné se domýšlet a věřit, že Boží služebník se nacházel v nějakém okně nebo na tribuně, jež v konventních kostelích často bývají po bocích hlavního oltáře, a tam se předpokládá, že se mu zjevil, obrácen přímo k lidu. Ovšem proč takto a ne obrácen k samotnému ctihodnému otci? Dá se věřit, že to bylo proto, aby se jeho očím znázornila z onoho nadhledu ona tak politováníhodná a vykloubená postava, než jak by se mu jevila z přímého pohledu.“^[1]

Co do vzniku kresby lze tedy uvést s jistotou jen toto: Někdy v letech 1572 - 1577 (tj. v době, kdy byl svatý Jan od Kříže zpovědníkem mnišek ve Vtělení a bydlel v domku poblíž kláštera), spíše ve druhé půli tohoto období, měl Jan od Kříže nejspíše vidění ukřižovaného Krista v oné nezvyklé perspektivě a podobě, jak je zaznamenal, a vzniklou kresbu daroval sestře Anně Marii od Ježíše. Ta předala svůj klenot jiné mnišce, Marii de Pinel, která se o něm zmínila v klášterní kronice a nechala jej kolem roku 1630 zasadit do relikviáře. V roce 1969 pak byl tento původní relikviář nahrazen současným, jehož autorem je madridský zlatník José Puigdollers.

Jaký mívá člověk dojem, když se na kresbu zahledí? Už zmíněný otec Jeroným od sv. Josefa zdůraznil: „Na této kresbě jsou tři věci, hodné uvážení: tou první je pozice, v níž je představen náš Kristus Pán a kterou měl před sebou ctihodný muž, když jej viděl; tou druhou je dovednost náčrtku; tou třetí je pak zbožnost, kterou představuje a vyvolává.“ A současný autor Juan Bosco San Román kresbu působivě interpretuje, když píše: „Otec zde nazírá Syna, který je víc červ než člověk, na jehož těle není zdravého místa, který je umučen a zkrušen pro lidský hřích, nachýlen ke světu, za který zemřel.“

Moderně řečeno: na kresbě lze obdivovat a hodnotit *teologickou výpověď*, *umělecké vyjádření* a *duchovní poselství*. Zkusme je objevit na základě dialektické četby Janových děl a této kresby a následně formulovat poselství kresby do našeho duchovního života.



Foto: wikipedia.com

2. Janova kresba a jeho spisy

Kdo pozoruje Janovu kresbu, je zasažen jak neobvyklou perspektivou, tak prostými, až drsnými tahy kresby, jakož i samotným výrazem, polohou zobrazeného těla. *Ukřižovaný Kristus* svatého Jana tak vystihuje zároveň Ježíšovo utrpení, jeho lásku, s níž umírá, jak i jeho vztah k Otci, který je prvním, kdo výjev nahlíží.

Právě z těchto důvodů je těžké k této kresbě přiřadit díla dvou význačných malířů, kteří jí byli inspirováni. Oba umělci, nástěnný malíř José María Sert (1874 - 1945) a surrealista Salvador Dalí (1904 - 1989) se s kresbou světce seznámili zásluhou otce Bruna od Ježíše a Marie (Frossairta, 1892 - 1962). První došel k závěru, že se na kresbu díváme špatně, a proto ji obrátil o devadesát stupňů vlevo, takže v jeho pojetí Ježíš jakoby visí v horizontální podobě, přibit na pomyslném stropě, celým tělem obrácen směrem dolů. Je ovšem otázkou, z jakého důvodu by svatý Jan chtěl Krista zobrazit v této poloze, co by nám tím chtěl vyjádřit. Snad ještě více se od Janovy kresby ovšem vzdálil Salvador Dalí. Jeho *Kristus svatého Jana od Kříže* z roku 1951 má se světcovou kresbou společné jen jméno a nezvyklou perspektivu, ovšem ani ona není dodržena v intencích Jana od Kříže. Pohled na ukřižovaného Ježíše je zde veden z ptačí perspektivy, což spontánně nabízí zcela jiný výklad než u Janovy kresby. Zobrazený Kristus tu nadto působí spíše dojmem atleta, polobožského hérao s nádherně tvarovaným svalstvem. Chybí zkroucená poloha, pokrčené nohy, neschopné udržet tíhu těla, krvavá zranění... Černé pozadí je sice nesmírně efektní, ale spolu s náznakem země v dolní části obrazu Ukřižovaného světa spíše vzdaluje. Není divu, že se velký znalec světcovy nauky, Federico Ruiz, k těmto výjevům vyjadřuje skepticky: „Bez ohledu na takové autority jsem dál přesvědčen, že pozice, jak ji zamýšlel světec, je vertikální, jak se ostatně vždy mělo za to.“

Pokusme se však porozumět Janově kresbě na základě jeho vlastních děl. Věřím, že jeho vlastní myšlenky nám pomohou se k ní přiblížit lépe než cizí komentáře nebo naše vlastní dojmy.

Láskou zraněný Pastýř pod milujícím pohledem Otce

Zcela zásadní interpretace se Janově kresbě dostává na základě jedné lidové básně o čtyřech strofách, k níž mystický básník jen přidal poslední, pátou. Tím ji ovšem zcela přetváří, neboť z původní poémy o neopětované lásce malého pastýře (*pastorcico*) k nevděčné pastýřce se stává christologická alegorie: Ježíš, trápící se neopětovanou láskou zbloudilého lidstva, vystupuje na „strom“ kříže, na němž umírá „s hrudí láskou velmi zraněnou“. Ukřižovaný Kristus na Janově kresbě je tak Pastýř, jehož láska k hříšníkům vede k obětování vlastního života, jak čteme v poslední, autorově strofě básně: „A po delší době se vzepjal / na strom, kde roztáhl své krásné paže / a mrtev na nich zůstal viset, / hruď má láskou velmi zraněnou.“ Prvním interpretačním klíčem kresby je tedy *Kristova spásná láska k lidstvu*.

Ještě přinejmenším další dvě básně světce nám pomáhají jeho kresbu správně interpretovat:

jsou to romance na evangelium *In principio erat Verbum* a poéma *Že dobře já znám pramen*. V té první tvoří základní perspektivu láskyplný rozhovor mezi Otcem a Synem o stvoření (srov. 3. a 4. strofa) a o vtělení (srov. 7. a 8. strofa). Obě božské osoby, spojené vzájemnou láskou (tj. osobou Ducha svatého) chtějí stvořit svět a přiblížit jej Bohu tím, že na sebe Syn přijme lidskou přirozenost. Tato romance končí narozením Páně v Betlémě (srov. 9. strofa), nic nám ovšem nebrání „protáhnout“ tuto linii až k Ježíšově smrti na kříži. V takovém případě se druhým interpretačním klíčem Janovy kresby stává *Otcova láska k Synu*, což do značné míry objasňuje nezvyklou perspektivu pohledu šikmo shůry, kdy je pozorovatel (či spíše Pozorovatel!) Ukřižovanému nablízku a neshlíží na něj „chladně shora“ (jako v Dalího vyobrazení), nýbrž s láskou a spoluúčastí.

V poémě *Že dobře já znám pramen* nacházíme doplnění této perspektivy lásky mezi Otcem a Synem o *lásku Otce k lidstvu skrze Syna*: Pramen (= Otec) se rozlévá v proudech (tj. v Synu a Duchu) a tvoří jimi svět, aby se nakonec v „živém chlebě“ (tj. v eucharistickém Kristu) dával všem, kdo o to stojí. I tuto perspektivu lze aplikovat na Janovu kresbu. Souhrnně se dá říci, že toto prosté vyobrazení představuje lásku mezi Otcem a Synem (a tím pádem i Duchem svatým), jež se společně nabízí hříšnému lidstvu, aby se přijetím spásné Ježíšovy smrti mohlo k této lásce přimknout a mít na ní podíl.

I v prozaických textech Mystického učitele najdeme toto nahlížení výkupného díla Ježíše Krista. V *Duchovní písni* se mluví o kříži jako o jabloni, na které „Syn Boží vykoupil, a tím i následně zasnoubil se sebou lidskou přirozenost, a tím následně i každou duši tak, že jí k tomu dal milost a závdavek na kříži“ (DP 23,3). I jinde představuje svatý Jan lásku a kříž jako neoddělitelně spjaté (DP 36,13; ŽP 2,28). Když tomu přičteme perspektivu slavné 22. kapitoly 2. knihy *Výstupu na horu Karmel*, v níž světec představuje Krista jako jediné slovo Otcovo, pak můžeme konstatovat, že pohled na Ježíšův kříž je stejný v Janově poezii i próze: Ježíš odpovídá na lásku Otce tím, že trpí a umírá, aby spasil zbloudilé lidstvo, což vede Otce k tomu, že se k němu láskyplně sklání a jeho probodenými údy a srdcem s něhou přijímá vysvobozené lidstvo. Jako by se nám tu přímo nabízel návod, jakým způsobem a v jakém duchu máme hledět na Janovu kresbu.

Z pohledu ukřižované Lásky

Perspektivu je ovšem možné také obrátit a číst Janovy spisy na základě jeho kresby. Už i proto, že kresba vznikla dříve, než byla napsána naprostá většina spisů. Při jejich čtení je proto třeba mít na zřeteli tuto Janovu hlubokou duchovní zkušenost, na jejímž základě načrtl Ježíšovo zmučené tělo z láskyplného pohledu Otce. Vždyť jde o mimořádný prožitek, který se váže k první fázi mystického života světce.

Již četba básní s přihlédnutím k Janově kresbě nám umožňuje je číst *jednoznačně* v christologické perspektivě. Nelze připustit tezi, že by poéma *Kam ses ukryl, Milovaný?* nebo básně *Za jedné noci temné* a *Ó, živý plameni lásky* byly sepsány nejprve jako výraz

světské partnerské lásky, a teprve následně byly autorem „spiritualizovány“ v jeho komentářích.

Kresba *Ukřižovaný Kristus* je ale také důležitým interpretačním klíčem k pochopení náčrtku *Hůrky dokonalosti*. Mnohdy je kvůli nauce zde znázorněné a popsané v traktátu *Výstup na horu Karmel* (zejména v 1V 13) Mystický učitel obviňován z nekřesťanského asketismu, jenž nepočítá s Ježíšovou výkupnou obětí. Již pozorná četba programové 13. kapitoly první knihy *Výstupu* to však vyvrací. Jan zde jasně praví: „Předně má mít [= duše] trvalou žádost (*un ordinario appetito*) následovat Krista ve všech svých věcech tím, že se bude připodobňovat jeho životu, o kterém má rozjímat, aby ho uměl napodobovat a počínal si ve všem, jak by si počínal on. Za druhé, aby to mohl dobře dělat, musí se zřici každého zalíbení, které se naskytne smyslům, není-li čistě ke cti a slávě Boží; ať se toho zřekne a zůstane od toho vyprázdněný z lásky k Ježíši Kristu, který neměl ani nechtěl v tomto životě žádné jiné potěšení než konat vůli svého Otce, a to nazýval svým jídlem a pokrmem“ (1V 13,3n). Je zřejmé, že veškeré asketické úsilí se děje s ohledem na Krista a jeho plnění Otcovy vůle (srov. také 1V 13,6). Když vedle těchto textů pomyslně položíme Janovu kresbu, je nabíledni, co ho vede k tak radikálním požadavkům na ty, kdo chtějí dojít sjednocení s Bohem, jenž sestoupil na vrchol *Hůrky dokonalosti*, aby se tam setkal s těmi, kdo chtějí vystoupit k němu.

Oč složitěji se dá prezentovat význam kresby pro druhou část diptychu, *Temnou noc*, o to je tato argumentace užitečnější a potřebnější. Toto dílo Mystického učitele bylo totiž vícekrát nařčeno z christologického „manka“, jelikož je v něm málo zmínek o Ježíši Kristu, a velká většina biblických citací pochází ze Starého zákona. *Temná noc* ovšem tvoří diptych s *Výstupem na horu Karmel*, kde je z tohoto pohledu situace velmi odlišná, a obě díla je třeba číst společně. Jana od Kříže vedl k onomu střídmemu odkazování na Krista zřejmě jistý záměr: umožnit čtenáři, aby se do atmosféry bolestné zkušenosti pasivní noci „pohroužil“ i on sám. Jakoby obzor sjednocení člověka s Bohem v Kristu před očišťovanou duší zcela zmizel. Ve skutečnosti však procházení temnou nocí znamená rostoucí podíl na trojjediné lásce, která se zjevuje na kříži, jak jsme o tom meditovali nad Janovou kresbou. Nadto nám autor v předmluvě předkládá perspektivu, platnou pro celý spis: duše již prošla nocí a je ve stavu dokonalosti, protože se Kristem nechala pohnout k tomu, aby prošla úzkou cestou do věčného života (srov. N, předmluva ke čtenáři). Čím ji ovšem Kristus pohnul k tomu, aby na tuto úzkou cestu vstoupila? Jistě láskou, kterou mohla zahlédnout na kříži.

Také ohledně posledních dvou velkých děl, *Duchovní písně* a *Živého plamene lásky* je třeba konstatovat, že odrážejí logiku autorovy kresby. Jan vnímá hledání Milovaného duší jako její odpověď na jeho iniciativu smrti na kříži: Zasnoubení Krista s celým lidstvem se *uskutečňuje* jeho výkupnou smrtí, člověk se mu *otevírá* přijetím křtu a duchovně, mysticky je může *prožívat* již v průběhu pozemského života (srov. DP 23,2.6).

Také trojiční perspektiva závěru *Duchovní písně* a celého *Živého plamene lásky* je ovšem spjata s kresbou *Ukřižovaného Krista*. Život v Trojici nám totiž otevírá Ježíš Kristus svou

krásou (srov. DP 36), a vstupní branou je přitom kříž: „Ó, kdyby tak již bylo možné dát plně pochopit, jak nelze dospět do houští bohatství Božích, která jsou velmi rozmanitá, jinak, než tím, že se vstoupí do houští rozmanitého utrpení a duše v tom bude mít svou útěchu a touhu! A jak duše, která doopravdy touží po božské moudrosti, touží nejprve trpět, aby do ní vstoupila, do houštiny kříže. (...) Protože ke vstupu do těchto bohatství jeho moudrosti je branou, jež je úzká, kříž. A těch, kdo skrze ni touží vstoupit, je málo. Zato těch, kdo touží po rozkoších, ke kterým se skrze ni přichází, je mnoho“ (DPB 36,13). Z téhož důvodu pak upozorňuje v *Živém plameni lásky*: „Ó, duše, které chcete kráčet bezpečně a s útěchou ve věcech ducha! Kdybyste věděly, jak vám přísluší trpět a snášet, abyste došly k této bezpečnosti a útěše, a jak se bez toho nemůže dospět k tomu, po čem duše touží, ale že je to spíš couvání zpět, žádným způsobem byste si nehledaly útěchu, ani od Boha ani od tvorů. Spíše byste nesly kříž, a kdybyste ho měly, chtěly byste na něm pít jenom žluč a ocet! A měly byste to za velké štěstí, kdybyste viděly, jak tímto odumřením světa a sobě samým žijete pro Boha v rozkoších ducha. A kdybyste trpělivě a věrně snášely to málo vnějšího, zasloužily byste si, aby na vás Bůh upřel zrak a očistil vás a vytříbil v nitru jistými vnitřnějšími duchovními strastmi, aby vám mohl dát vnitřnější dobra“ (ŽP 2,28).

Je tedy zřejmé, že neuděláme chybu, když budeme celek Janových děl číst z pohledu ukřižované Lásky: lásky Syna k Otci a k tvorstvu, lásky Otce k Synu a k tvorům v něm, lásky, kterou je Duch svatý.

3. Poselství Janovy kresby nám

Janova kresba *Ukřižovaný Kristus* může a má promlouvat i do našeho duchovního života. Rád bych zde přinejmenším naznačil alespoň *několik základních motivů*, jimiž nám může být prospěšná.

Předně je to sám *motiv ukřižovaného Krista*. Občas mívají křesťané tendenci zdůrazňovat z křesťanství jen útešné prvky, takže kříž je odrazuje. Líbí se jim Ježíšek v jesličkách, Ježíš jako kazatel a divotvůrce, Ježíš vzkříšený, ale Ježíš na kříži? A přece, bez kříže není Boží Syn kompletní! I svatý Jan to připomíná, když jednomu ze svých spolubratřích píše: „Nehledej Krista bez kříže“ (K 24). Nemůžeme porozumět Kristu a přijmout jeho spásu bez kříže (a to nejen v jeho, ale i v našem životě). V duchu Mystického učitele ale můžeme také dodat: „Nehledej kříž bez Krista“, tj. kříž (ve smyslu nespravedlivého utrpení) neexistuje odděleně od Krista a jeho spásné lásky k nám. Proto svatý Jan radí: „Cvičte se v ctnostech umrtvování a trpělivosti s touhou připodobnit se svým utrpením trochu tomuto našemu velkému Bohu, poníženému a ukřižovanému, poněvadž není-li tento život jeho napodobováním, není dobrý“ (K 25).

Dále je tu *motiv utrpení, zloby, ale i lásky*. Ježíšovo tělo na Janově kresbě je krutě znetvořeno. To sice může zprvu děsit, ale odpovídá to historické realitě ukřižování a kromě toho to umocňuje naši vděčnost Pánu: Přijal tento způsob umírání a smrti z lásky k nám!

Kristovy rány vypovídají nejen o velikosti lidského hříchu, nýbrž - a to především! - o velikosti Boží a Ježíšovy lásky k člověku. Svatý Jan od Kříže komentuje Ježíšovu opuštěnost slovy: „Takto vykonal větší dílo než za celý svůj život na zemi i na nebi svými zázraky a skutky, když milostí smířil a sjednotil lidstvo s Bohem. A to bylo, jak pravím, v době a ve chvíli, kdy byl Pán ve všem nejvíce zmařen“(2V 7,11). A Ježíš podstupuje toto utrpení jak z lásky k Otci, tak z lásky k nám.

A v neposlední řadě je tu *motiv lásky Otce k Synu*, jakož i *jeho lásky k nám*. Vícekrát jsem uvedl, že ona zvláštní perspektiva Ukřižovaného jako by odpovídala pohledu Boha Otce na jeho milovaného Syna ve chvíli jeho umírání. Je zřejmé, že to není Otec, který by „krvelačně“ čekal na Synovu smrt jako na podmínku jeho odpuštění hříšníkům, nýbrž Otec, který - ač jako Bůh nemůže trpět - přesto jako by umíral se svým Synem. Jako by nám i prostřednictvím Janovy kresby chtěl Otec říci: „Upři oči jen na něho, protože v něm jsem ti řekl a zjevil všechno, a v něm najdeš ještě víc, než si žádáš a přeješ. (...) Chceš-li, abych ti odpověděl nějaké útěšné slovo, pohleď na mého Syna, mně poddaného a z lásky ke mně podrobeného jiným a ztýraného, a uvidíš, kolik ti toho odpoví“(2V 22,5n). Bohužel, i věřící křesťané jsou ve svém pohledu na kříž často popleteni a představují si Boha jako krutého Vládce, který žádá smrt svého Syna, a vůči jeho utrpení je netečný. Je pochopitelné, že na takového Boha se bojí v modlitbě obracet a nazývat ho Otcem. Jen stěží se dá věřit tomu, že by nás Bůh miloval a chránil, pokud by svého „milovaného“ Syna vydal cynicky všanc utrpení a smrti. Janova kresba, podpořená texty, kterými jsme se výše zabývali, může být účinnou protilátkou na podobné deformace našeho pohledu na tajemství vykoupení.

Věřím, že by se našly ještě další motivy ke správnému vnímání a prožívání Ježíšových Pašijí, tyto však postačí, abychom se přesvědčili o tom, že onen nepatrný obrázek, jen zlehka načrtnutý Janem od Kříže v návaznosti na hlubokou mystickou zkušenost, která mu byla dána, bude velmi prospěšný všem, kdo jsou alespoň trochu duchovně otevření a umělecky citliví.

Použitá a doporučená literatura:

KOHUT Pavel Vojtěch, „Eucharistie: zjevení Otcovy lásky a brána k Trojici. Mystická báseň Jana od Kříže *Že dobře já znám pramen*“, *Salve* 2 (2005), s. 75-99;

—, „Žít životem Boha. Uvedení do trojiční spirituality podle sv. Jana od Kříže“, *Salve* 3-4 (2006), s. 143-171;

—, Jan od Kříže - Jediné Slovo Otcovo“, in: K. BAUER, P. JANDEJSEK a I. NOBLE (edd.), *Hledání Ježíšovy tváře. Christologická čítanka*, Praha: Jabok 2008, s. 57-63;

ROS GARCÍA Salvador, „El símbolo originario de Juan de la Cruz: su dibujo de Cristo crucificado“, *Revista de Espiritualidad* 217 (1995), s. 573-583;

SAN ROMÁN Juan Bosco, „El Cristo dibujado en Avila por San Juan de la Cruz“, in: Federico RUIZ (ed.), *Dios habla en la noche. Vida, palabra, ambiente de San Juan de la Cruz*, Madrid: Editorial de Espiritualidad 1990, s. 146-149;

[1] Tuto teorii si autor nechal „potvrdit“ rytinou vlámského mistra Hermanna Panneelse ve své biografii, na níž je Jan od Kříže vyobrazen, jak hledí z okna na výjev Ukřižovaného. Existují však vůči ní dva protiargumenty: 1. Je v podstatě nemožné identifikovat takové místo v kostele Kláštera Vtělení; 2. Proč by Jan od Kříže musel mít před očima skutečný krucifix v dané perspektivě, když i otec Jeroným sám předpokládá, že kresba je plodem Janova mystického vidění?

Pavel Vojtěch Kohut, OCD

Článok bol publikovaný v časopise [Zasvätený život](#).

The post [Kresba Ukřižovaného Krista sv. Jana od Kříže](#) appeared first on [Zasvätený život](#).

(Zamyslenie zo stránky [zasvatenyzivot.sk](#).)